

ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ Й ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Доповідь спеціаліста I категорії по роботі
з позашкільними закладами освіти
Алли Ігнатової на серпневій
конференції працівників освіти

Мої найщиріші вітання освітянській громаді міста з нагоди початку нового навчального року!

Насампочаток – коротко про підсумки виховної роботи за звітний період.

В основу виховної роботи закладів освіти міста у минулому 2005/06 н.р. були покладені пріоритети національного виховання, домінантою якого визначено опанування учнями національних цінностей, загальнолюдських чеснот. Реалізуючи ці завдання, виховні системи комплексно функціонували через такі підсистемні складові:

- позакласну роботу;
- гурткову;
- діяльність класних колективів;
- шкільні та загальнономіські заходи;
- учнівське самоврядування.

Причому результативність дії цих складових прямо пропорційно залежала від дієздатності, цілеспрямованості, згуртованості всього колективу – педагогічного, учнівського, батьківського.

З цієї позиції успішно проявили себе колективи ЗОШ №1, №2, ліцею – як активні учасники всіх загальнономіських виховних заходів, де дорослі й діти об'єднувались навколо спільної творчої справи, проявляючи нефальшивий інтерес до колективного успіху, створюючи позитивний імідж своєму закладу.

У системі тематичних місячників забезпечувалось виконання нормативно-установчих документів щодо виховного процесу. До просвітницької роботи з учнями залучались фахівці міських служб, установ, підприємств: СМСЧ-5, СДПЧ-15, МВГУ, С.С.Н, відділ у справах сім'ї та молоді, центр соціальних служб для дітей, сім'ї і молоді, СПЦ, ДПІ в м.Славуті, відділ юстиції, центр зайнятості тощо. Крім того, співпрацювали із закладами й громадські міські організації: "Квітень Чорнобиля" (організація пересувної виставки "Наркотик-вбивця"), "Центр формування екологічної свідомості "Дже-

рело" (проект "Лист подорожника").

На постійному контролі – питання відвідування учнями навчальних занять, профілактична робота з неповнолітніми, що перебувають на внутрішньошкільному обліку. Посилена увага на відповідальності класних керівників за вчасне виявлення дітей, що перебувають в скрутних умовах тощо.

За статистичними даними протягом 2005/06 н.р. скоєно злочини 10 неповнолітніми (11 – у 2004/05 н.р.):

- ЗОШ № 1 – 1;
- ЗОШ № 2 – 4 (2 + 2 в/в);
- ЗОШ № 4 – 5.

Профілактична робота у цьому напрямку вимагає системності з метою недопущення зросту дитячої злочинності.

Показником ефективності виховної роботи в місті є високий відсоток зайнятості учнів у позаурочний час: складає 78%, причому майже третина (29%) відвідує 2 і більше гуртків. Високі показники зайнятості учнів у ліцеї (93%) та ЗОШ №1 (86%).

Дозвіллевим центром славутицьких школярів залишається ПДЮТ. Протягом 2005/06 н.р. спільно проведено загальнономіські заходи: змагання з туристичного багатоборства, XII Міжнародний фестиваль дитячої творчості, телебачення та преси "ЗОСя-2005", фестиваль дружин юних пожежників, експрес-гра "Країною живої води", XIV фестиваль дитячої творчості "Таланти твої, Славутиче", конкурсна програма "Містер-КЛАС", експрес-гра "Країною права, порядку та моралі", правова гра "Щасливий випадок", огляд-конкурс агітбригад "Еко-дзвони Чорнобиля" із залученням різновікової категорії школярів.

Крім того, заклад проводив активну концертну та виставкову діяльність, вихованці ПДЮТ – активні учасники всіх загальнономіських культурно-мистецьких заходів.

Професійний рівень діяльності колективу ПДЮТ був позитивно оцінений учасниками дводенного семінару-практикуму директорів позашкільних навчальних закладів у квітні

цього року.

Розпочато роботу із створення на базі ПДЮТ коледжу декоративно-прикладного мистецтва, триває співпраця з Київським державним інститутом декоративно-прикладного мистецтва і дизайну ім. Михайла Бойчука.

Як зазначалося в доповіді, з метою задоволення профорієнтаційних потреб молоді, розвитку освітньої інфраструктури міста у жовтні 2005 року на базі ЦПР відкрито вище професійне училище, що дало можливість задовольнити освітні запити в оволодінні робітничими професіями. Розширено мережу співпраці з вищими навчальними закладами: започатковане дистанційне навчання при Національному педагогічному університеті ім. М. Драгоманова.

Нові освітні орієнтири соціалізації та демократизації змушують нас, педагогів-вихователів, щороку, напередодні 1 вересня, згадувати всім нам відомі стартові істини успішного виховання, такі як:

- гуманно-демократичний стиль відносин;
- особистісно-орієнтоване виховання;
- методика співробітництва;
- відродження морально-духовних цінностей тощо;
- натомість все ще мають місце авторитарно-ліберальний стиль педагогічного керівництва;
- безвідповідальність та егоїзм вихованців;
- байдужість й некомпетентність батьків.

Сьогодні не існує проблем у розумінні змісту виховання. Ми маємо чіткі уявлення, кого виховувати і яким має бути вихованець на порозі дорослого життя. Самодостатнім, високоморальним, свідомим громадянином-патріотом своєї держави.

А ось яким чином пройти до такого успішного кінцевого продукту виховання? Це питання поки-що не під силу ні науковцям, ні практикам.

Ми ніяк не можемо перебороти колишні стереотипи побудови виховної роботи, коли система була підпорядкована законам життя

піонерської організації. Ця ланка випала, залишивши пустоту у виховному просторі. Заповнити її ми не дуже поспішаємо. Поїзд учнівського самоврядування (УС) рухається повільно, а життя вимагає динамізму.

Проблему розвитку учнівського самоврядування (УС) в закладах ми порушуємо вже не один рік. З цієї трибуни не раз наголошувалося, що учнівське самоврядування має потужний виховний потенціал школи суспільного життя і нехтувати ним в умовах демократизації освітнього процесу – помилково й недопустимо.

Маємо ряд позитивних зрушень у вирішенні даного питання. Як засвідчив моніторинг, проведений відділом освіти у листопаді 2005 року, в усіх ЗНЗ міста завершений I етап-проекування УС, у ЗОШ-1, ліцеї розпочато II етап-становлення системи.

На жаль, робота з учнівським активом, як правило, прерогатива окремих педагогів, а успіх такої не легкої праці залежить від спільної зацікавленості всього колективу, чіткої позиції адміністрації.

Згадайте, як експериментально, у вигляді гри по-дорослому, розпочала роботу міська Молодіжна рада. А вже 5-те скликання юних депутатів бере естафету корисних справ. І цього року представник МР візьме участь у I Всеукраїнському навчально-оздоровчому зборі лідерів УС в Міжнародному дитячому центрі "Артек".

На рівні загальноосвітніх закладів ми плануємо новий довготривалий проект серед колективів УС ЗНЗ "Славутич – місто європейське" який передбачатиме низку корисних справ у різних сферах життєдіяльності юних славутичан: дозвіллі, суспільно-корисній, фізкультурно-оздоровчій, екологічній сферах. Як результат роботи – конкурс-захист учнівських самоврядних проектів у травні 2007 року, в рамках програми "Назустріч двадцятиріччю Славутича". Звичайно, у реалізації цих задумів необхідна допомога дорослих, вас, шановні вчителі, станьте вмілими на-

ставниками своїх вихованців, проявіть інтерес та свій педагогічний професіоналізм.

Додам, що на рівні МОН розробляється сучасна концепція УС. Тобто незабаром з'явиться ще один нормативний документ з даної проблеми.

Наступне. Існує чітка установка, що виховний процес тримається на трьох складових: учитель – учень – батьки. Проте реалії перекидають в іншому: трикутник трансформувалася в чотирикутник: учитель – учень – батьки – суспільство. Якраз останнє – суспільне середовище – поціло першочергове місце у виховному процесі. Середовище вулиці, телебачення, Інтернету, загальної невихованості й розпусти – набрало масштабів негативних монстрів, а школа залишилась невеликою комашкою, що борсається в цьому оточенні із завданням виховувати молоде покоління на засадах людяності й високоморальності.

Проблемне протиріччя: з одного боку – розуміння різниці вагової категорії суспільство – школа, з іншого – завдання будь-якого закладу "забезпечувати всебічний розвиток дитини...", цитую Закон України "Про освіту".

Перш за все, слід просто прийняти цю проблему і не займатись "перетягуванням каната", бо в його центрі – дитина (у тому числі й ваша власна). В сучасній освітній термінології з'явився ще один науково-методологічний принцип – дитиноцентризм, що передбачає увагу не до дитини як такої (абстрактної, узагальненої), а до конкретної дитини з її суттю, власними характеристиками.

Ось це і є полем виховного впливу, де фокусуються і школа, і вчитель, і батьки. Звідси зрозумілі завдання, перш за все, для класного керівника, з'ясувати:

- чим дитина цікавиться?
- які здібності, уподобання має?
- в якій сім'ї виховується?
- з ким спілкується?
- який має стан здоров'я?
- яку нішу в учнівському колективі класу займає?
- та ряд інших.

Пошук відповідей на ці

запитання – і визначити зміст виховної роботи в класі: від вибору тем для спілкування, форм проведення, організації відпочинку до визначення кола учасників та безпосередніх виконавців.

Зазначимо, що ефективною ця робота буде за умов тісної взаємодії з батьками. Рівень двосторонньої поінформованості "Дитина в сім'ї", "Дитина в школі" на партнерських стосунках класного керівника з батьками підвищить рівень виховної роботи у класі, а значить, у школі і в місті.

Актуальність підвищення рівня роботи з батьківською громадськістю наголошувалась і на колесі МОН України. Як відомо, у травні 2006 р. відбувся I Всеукраїнський форум батьківської громадськості, наголошено на розширенні кола співпраці батьків та педагогів шляхом введення батьківського дня (до речі такий досвід вже є в ліцеї), активізації роботи батьківських колективів, піклувальних рад, проведення просвітницької роботи серед батьків (лекторії, всеобуч, школа батьківства, конференції, фахові консультації тощо). У пошуку нових форм називаються "Педагогічний десант" (проблемно-тематичні виступи вчителів на підприємствах), батьківські суботи, "Дні довіри", сімейний клуб, батьківське віче, аукціон родинної педагогіки, громадські об'єднання тощо. Але, погодьтесь, якщо подані нові форми не наповнені відповідно новим змістом, проблема не зрушиться з місця. Давайте спробуємо хоча б традиційні батьківські збори в класі, школі, наповнити новизною, актуальністю, педагогічними інноваціями.

Підсумовуючи, сформулюємо виховну аксіому: "Якщо за кожною дитиною закріпити турботу батьків й мудре око педагога, вона буде реалізованою". Тож бажаю вам бути за будь-яких умов турботливими батьками для власних дітей і мудрим наставниками для своїх вихованців.